

Nagy László:
PÓSA LAJOS GYERMEKVERS-KÖLTÉSZETE *

Mielőtt Pósa Lajos gyermekvers-költészetének méltatásába fognék, szükségesnek vélem tájékoztatásul megjegyezni, hogy műveinek azon öt kötetre tervezett kiadványából, amely tanulmányom alapjául szolgál, csak az első sorozat jelent meg. Tehát a teljes áttekintést csak azután fogjuk megszerezhetni Pósa gyermekvers-költészetéről, ha az összes gyermekversei megjelentek. Azonban Pósa gyermekversei annyira ismereteseek és hozzáférhetőek, továbbá Pósanak költői egyénisége már e három kötetben is annyira kibontakozik előttünk, hogy azt hiszem, joggal ítélnénk belőlük egész költészetéről. Tanulmányomnak harmadik részében azonban csupán az eddig megjelent három kötet tartalmáról lesz szó.

I.

Ha Pósa Lajos költészetét méltányolni akarjuk, akkor két szempontból kell taglalnunk, mint *a gyerekről*, s mint *a gyermeknek* írt költészetet.

Ma már, amikor Pósa termékeny költészetének egész gazdagsága fekszik előttünk, csodálatosnak tűnik fel, hogy költőink egész a legújabb korig nem zsákmányolták ki a kedélyéletnek azon gazdagságát és eredetiségét, amelyet a gyermek lelki élete tár fel előttünk. Abban az egyszerű naiv világban, amelyet a gyermek különösen fejlődésének első korszakában átél, csak vonzó vonások vannak s nincs benne semmi visszataszító. A föltétlen bizalom a természeti erőkben s az emberekben, a tiszta eszményiség gyakran ismétlődő jelenség lehet ugyan az ember életében, sőt egy-egy ember életének uralkodó vonása is lehet, de annyi önzetlenség, az öntudatlanságból származó annyi odaadás sohasem mutatkozik, mint a gyermek életében. Mindnyájan úgy gondolunk vissza gyermekkorunkra, mint életünk legboldogabb korszakára, amelynek idealizmusát még nem rombolták szét a rideg élettapasztalatok, amely tele van melegséggel s kételkedéstől ment szent hittel. Valóban megfoghatatlan, hogy költőink oly sokáig nem méltányolták a gyermekkorban rejlő végtelen nagy igazságokat.

Aranynak, Petőfinek néhány igen népszerű költeménye a gyerekről már jelezte a gyermeklélekhez vezető utat. De Pósanak adatott az égtől az a küldetés, hogy a gyermeki élet rejtekeiben szunnyadó költői igazságok gazdagságát feltárja s velük a magyar irodalom örök szépségeit, s erkölcsi értékét növelje.

Különös szeretettel fordul Pósa a gyermeki élet első korszakához, ahhoz t. i., amelyet a *gyermeki művészet* korszakának szoktak nevezni. Pósanak ez a csüngése ezen a korszakon az ő helyes lélektani érzékéből, az ő költői lelke sugallatából származik.

A gyermek e korban, miként a költő, egy elképzelt világban él. A gyermek képzeletének kicsiny szárnycsattanásai nem engedik, hogy a való élet keservei mellett sokáig megmaradjon; de arra indítják, hogy mindent, ami őt a külvilágban körülveszi, lelkének játszói foglalkoztatására felhasználjon. Az ő élénk képzelete, amelyet

túláradó érzelmei szakadatlanul táplálnak, minduntalan illúziókra ragadják s számára külön boldog világot teremtenek, nem olyat, amilyen a való élet, hanem egészen olyat, mint ő maga. Megrendíthetetlen optimizmusa megaranyoz mindent, ami körülötte létezik. Megeleveníti az élettelen, hallóvá teszi a némát, barátjává avatja az oktan állatot s társává fogadja a tehetetlen anyagot. Ahol a gyermeki vidám zaj felzendül, ott eltűnnek a sötét fellegek s felragyog a napsugár. Oh, a boldogság boldogít.

Pósa a gyermeki életnek eme költői vonásait meglátta, s annak minden báját finom gyöngédséggel élénk varázsolta. Azon a mezőn, amelyet *Arany* és *Petőfi* egy-egy pillanatra észrevettek, de amely mellett költőink nagy része elsurrant, tanyát ütött, magába szívta annak illatát, beleélte magát égi harmóniájába, mohón élvezte, amit e földi paradicsom nyújt, s meleg lelke megtermékenyülvén, az élet tiszta gyönyörűségeit, fennkölt igazságait leheletszerűen finom költeményekbe foglalta, s megszületett a költészetnek egy új faja: a *gyermekköltészet*. És ez a gyermekköltészet egyúttal *családi költészet* is, mert a gyermeki élet jelenségeit mindenkor belehelyezi a családi élet keretébe. A Pósa verseiben a családi élet ezerféle vonzó apró jelenetei elevenednek meg. A Pósa költészete a családi élet felmagasztalása is, amelyből az embernek fennkölt érzelmei s legtisztább, legnemesebb érzelmei fakadnak. Pósának a gyermekről és a családról írt néhány költeménye tökéletes mestermű s örökbecsű gyöngye a magyar irodalomnak.

II.

Mióta az írók és a pedagógusok azon gondolatra jöttek, hogy a gyermek művészeti és erkölcsi érzékét költeményekkel fejlesszék, állandó vita tárgya, hogy milyen versek valók a gyermekeknek. A régebbi gyermekvers-írók, élükön *Győry Vilmos*sal, úgy oldották meg a kérdést, hogy az erkölcsi szabályokra rímes történetkéket, meséket költöttek, sőt néha magát a szabályt egyszerűen versbe foglalták. Ezen az alapon keletkeztek, többnyire idegen mintára, a száraz, oktató gyermekversikék, amelyek között a *Győry Vilmos* verseiben még a legtöbb költői tartalom van, sőt néhány versikéje és meséje mai fejlett gyermekvers-irodalmunkban is megállja helyét.

A gyermekvers-költészet sikertelensége azon nézet vallására indította néhány pedagógiai írónkat, hogy a gyermekek számára írt versek szükségét tagadják. Szerintük az irodalom remekei jók a gyermekeknek is, *ha* azokat a gyermekek irányuk és tartalmuk egyszerűségénél fogva megérthetik. Ezen a nézeten van egyik tudósunk, *Alexander Bernát* is, aki azonban ezt a felfogást oda módosítja, hogy a gyermek számára leginkább az való, ami *népies*. Hivatkozik azon hasonlóságra, amely a népies és a gyermekies között van, s azt kívánja, hogy a népköltés termékeit olvastassuk a gyermekkel, kivéve a szerelmi és a bordalokat.

Ez a nézet nem oldja meg kielégítően a gyermekvers-irodalom kérdését, azon gyakorlati okból sem, mert ha a szerelmi és bordalokat kihagyjuk a népköltészetből, úgy bizony kevés marad meg s nem is a java. De a kérdés lényegében sincs igaza tudósunknak, mert a sok megegyező vonás ellenére sem fedik egymást a nép és a

gyermek lelke. Ha nem is számítjuk azt a különbséget, amely a két lélek *tartalmában* van, amit éppen a népköltészet szerelmi és bordalai bizonyítanak, a két lélek kialakultságában is találunk elég különbséget. Csak kettőt említünk fel. Az egyik, hogy a gyermek akarata gyenge és impulzív, ellenben a legegyszerűbb felnőtt akarata is következetesebb, céltudatosabb. Továbbá a gyermek képzelete csapongó és változékony, a felnőtté kevésbé élénk, de logikusabb. Amidőn tehát elismerem, sőt tudom, hogy a népies legközelebb áll a gyermekhez, állítom, hogy lehet és van oly költészet, amely a népköltészetnél is közelebb áll a gyermek lelkéhez s ez a gyermek számára írott *igazi* költészet.

Petőfi, Arany és Gyulai mutatták meg először néhány költeményükkel az utat, amely az igazi gyermekvers-költészethez vezet. Az ő néhány gyermekversük természetesen tükrözi vissza a gyermek naiv gondolkozását s ezek ma is kedvelt darabjai a gyermekvers-költészetnek. Azonban az ő ilyen irányú költésük követők nélkül hangzott el a pusztában. Tőlük függetlenül, a német írók hatása alatt léptek föl a *pedagógus gyermekversköltők*. Az ő költészetük ugyan csak negatív irányban mutat tanulságokat, de tömeges termelésüknek megvolt azon hatása, hogy felhívta a figyelmet a magyar irodalom nevezetes hiányára, a gyermekvers-költészetre.

Pósa föllépésével egyszerre hatalmasan föllendült és irodalmi színvonalra emelkedett a gyermekversköltés Magyarországon. Pósa a külföldi hatásoktól menten, az akkor divatos pedagógiai gyermekversköltéstől teljesen függetlenül, pusztán a saját felfogását, tanulmányait s eredeti költői sugallatát követve, a gyermekversköltésnek új irányát teremtette meg. Ezt az irányt nevezhetjük *művészeti* iránynak, mert a divatos pedagógiai versfaragás száraz oktató és értelmi irányával szemben a gyermekversekben az érzelmi és művészeti elemeket tette uralkodóvá. Mondhatjuk továbbá *gyermeklélektani* iránynak; mert Pósa az ő költészetének középpontjává a gyermeki lélek eredeti sajátosságait tette s a költészetnek minden elemét, így a népies, az elbeszélő, a lírai, a történelmi elemeket csak oly mértékben és oly módon használta fel, amint azok a gyermeki lélek természetével összeegyeztethetők. Nevezhetjük a Pósa teremtette gyermekvers-költészetet *nemzeti irányúnak* is, nemcsak azért, mert a Pósa gyermekverseiben erős nemzeti érzés lüktet, hanem, mert a versekben a népköltésnek, különösen pedig a népies gyermekverseknek tartalmi és alaki elemeit használja fel. Mondhatjuk, hogy ha Pósa szeme előtt valamely minta lebegett, ilyen gyanánt az eredeti népies gyermekversek szolgáltak. Pósanak a gyermekversei és a népies gyermekversek között megközelítően az a viszony áll fenn, mint amilyen az eredeti népdalok és az ezeket utánzó művészi népdalok között van. Megjegyezzük, hogy a Pósa gyermekversein az eredeti népies gyermekverseken kívül itt-ott megnyilvánul a legnagyobb népies költőnek, Petőfinek a hatása is. Pósa költészetét tehát *népies* gyermekvers-költészetnek is nevezhetjük.

Pósa Lajos az ő költeményeivel rohamosan meghódította a gyermekvilágot. A pedagógiai gyermekköltészet satnya virágai rövid időn eltűntek a sötétségben s a családi és iskolai élet egén csak egy nagy csillag, a Pósa költészete ragyogott. Az ő versei a gyűjteményes kiadványok, a gyermekújságok, a tankönyvek és olvasókönyvek révén eljutottak a palotákba és a kunyhókba. A gyermekek százezrei sza-

váltak és szavalják Pósa verseit. Ezer és ezer olyan gyermek szívja magába versművészetének szellemét, akik azelőtt talán soha verset nem hallottak, más gyermekek pedig külföldi zamatú, vagy egyáltalán nem nekik való versélményeken nőttek fel. A gyermekek a Pósa versein megtanulják, s megszeretik a versművészetet élvezni; lelkük művészi szellemet, formát vesz magába s előkészülnek a magasabb nemes kultúra befogadására. Alig van költője Magyarországnak, akinek nagyobb hatása lenne a nemzedék művelődésére, mint Pósanak. Lássuk tehát, minek köszönheti Pósa az ő hatását a kicsiny szívekre; lássuk az ő költészetének alapmotívumait. Ez alapmotívumok a költő egyéniségéből származnak, tehát a költő jellemzésére is szolgálnak.

Költészetének és egyéniségének alapmotívuma a *gyermekszeretet*. Pósa imádat szerű szeretettel csüng a még gondos kezekre szoruló, gyenge gyermekén. A gyermeki lélek naiv megnyilatkozásai őt igaz, mély gyönyörűséggel töltik el. A gyermek önzetlen bizalma és tiszta ragaszkodása az ő szívében boldogító, meleg érzelmeket táplálnak. Mindenik költeményéből valami jól eső, meleg érzés árad reánk, amely hat akkor is, ha talán a vers kevésbé sikerült. Pósa hatásának kulcsa ezen igaz, őszinte, nem tettetett érzelmében van. Ez az érzés indította őt arra, hogy a gyermekirodalomnak szentelje életét; ez adott neki ahhoz erőt, hogy le bírjon szállni magasan szárnyaló költészetével a gyermek lelkéhez.

Pósa a gyermeki életnek minden apró-cseprő eseménye iránt érdeklődik. Nincsen olyan húrja a gyermek érzelmvilágának, amely az ő finom lelkében rokonhangokat ne pendítene meg. Ez az érdeklődés és együttérzés csodálatosan kifejlesztette Pósa-ban a gyermeki lélek természetének felismerése iránti érzéket. Pósa kitűnő *ismerője* is a gyermeki léleknek. Ismeri a gyermek szűk gondolatkörét, egyszerű anyagi észjárását, számtalanféle játékait, azokat az apró-cseprő körülményeket, amelyek a gyermek kedélyét és akaratát mozgatják, társas érzékének fejlődését, sajátosságos szokásait, önérzete jelenségeit, egyszerű világfelfogását. Megfigyelésének hűsége néha meglepő. A gyermeki lélek e beható ismerete teszi lehetővé, hogy költészete a gyermeki lélekkel természetes *harmóniát* alkot, valamint azt, hogy versei a témák szűk köre és az ő verseinek nagy száma mellett is aránylag eléggé változatosak.

Habár nem epikus költő, mégis számot vet azzal, hogy a gyermek mindenben a *mozgást*, a történést, egyszóval az életet szereti és keresi. Szereti a játékot a *szabad* cselekvés élvezetéből fakadó öröm miatt s szereti a mesét, mert mozgalmat támaszt képzet-és érzelmvilágában. Ellenben mindenféle elvontságtól idegenkedik. Pósa gyermekverseinek eddig megjelent három kötete közül kettőt töltött meg gyermekmesékkel, tehát epikai darabokkal, de harmadik kötetben is csupa apró történetkéket találunk, amelyek mindenikében a gyermek kedvteléseit, örömeit, vágyait és bajait nem intenzíven, hanem külső események keretében, mozgalmasan festi le.

Pósa gyermekvers-költészetét általánosan jellemzi, hogy a gyermekek szívéhez nem az értelem nehéz szekerén, hanem a *képzelet* könnyű szárnyán férkőzik. Mindennek felett meghatni és gyönyörködtetni akar s erre nem a pedagógia, hanem a költészet eszközeit használja fel. Ezért mondtuk fennebb azt, hogy Pósa az *igazi* gyermekvers-költészet megalapítója.

Azonban sokan szemére vetik Pósnak, hogy a képzeletrakéták fénye üres, tartalom nélküli s az illúzióképek halmozása a gyermek képzeletének felcsigázásához vezet. Azok a bírálók, akik ezt állítják, teljességgel félreértik Pósat és a gyermeket. A gyermeket a fejlődése első korszakában a versek mélyebb tartalma, motívuma, a tragikus összeütközések nem érdeklik; a reális életet a gyermek még nem tudja magasabb művészi és erkölcsi szempontból vizsgálni. A gyermek az ő gondolataival is úgy játszik, miként a játékszerekkel s ez a könnyed, *szabad* képzetkapcsolás neki gyönyörűséget okoz. Sajátsága e szabad képzetkapcsolódásoknak, hogy a gyermek nekik bizonyos fokú realitást szeret tulajdonítani. Ahogy mondani szoktuk, a gyermek szereti magát *illúziókban* ringatni. Ez illúziókat kiterjeszti a gyermek az ő irreális képzetkapcsolatainak indító okaira is és így kerül bele a képzeletébe, nemkülönben a képzeletét utánzó mesékbe a *csodás* elem. Pósa költészete a gyermeki lélek e sajátosságán épül fel. Egyes versei a felnőtt ember szempontjából üresek, semmitmondók és irreálisak lehetnek ugyan, de Pósnak s nem a bírálóknak van igazuk, mert a gyermeki lélek igazságai mások, mint a felnőtt emberéi. Különben is Pósa az illúzió-képeket csak akkor használja gazdagon, amikor a gyermek csapongó jókedvét akarja festeni. Ez pedig megfelel a gyermeki lélek természetes állapotainak és a gyermeket egyáltalán nem terheli. És általában Pósnak több ezer költeménye közül talán egyre sem mondható az, hogy tartalmatlan s az üres sablon helyettesítene az eszmét. Azonban Pósa követőinek mindenesetre óvakodniuk kell a mester költészete formáinak sablonos utánzásától. Áll ez különösen az ő verseinek *nyelvezetére*, amelyet a követők leginkább utánoznak. Erről a nyelvezetről is érdemes szólni.

Fölületes bírálók mondogatják, hogy a versei tele vannak cicomával és az ő csilingelő mondásai csak a fülnek szólnak s nem az értelemnek. A zenei elem túlságos alkalmazásában ismét Pósnak kell igazat adnunk. Gyermeklélektani igazság, hogy a gyermek a versben elsősorban a zenét keresi. A gyermek az ütem, a hangzatos rímek, és a jól csengő szavak kedvéért tanulja meg a verset s a zenei elemek különös hangsúlyozásával is mondja fel. A gyermek lelkében a költészet és a zene még nem elkülönült, hanem nagyon is összetartozó művészeti tényezők. Akik tehát a zenei elem gazdagságát a gyermekversekből számúzni akarják, ismét csupán a felnőtt ember lelkének álláspontjára helyezkednek. Arról pedig nem is szólnunk, hogy Pósa gazdag s magyaros nyelve mily művelő hatással van a gyermekek nyelvére s közvetve az irodalomra. Azonban a követői tartsák szem előtt, hogy a Pósa csengő-bongó nyelvezete az ő ragyogó képzeletének természetes járuléka s a nyelvezet formái nem pótolhatják a képzelet hiányát.

Pósa gyermekvers-költészetének másik alapvető sajátossága a *természet szeretete*. Ez egyúttal egyéniségének egyik erős jellemvonása. Benne szerencsés összhangban vannak együtt mindazon tényezők, amelyeknek egyike sem nélkülözhető a gyermekversköltőben. A gyermek egész életkorán át, de különösen fejlődésének első felében valóságos természeti lény. Őt a természeti lények mozgásai, mindennapi cselekvései érdeklik legjobban. A növények, állatok között él s közülük öntudatilag kiemelkedni nem is akar, őket s magát egyenlő értékű lényeknek tartja. Pósa kedélyvilágát és költészetét is a gyermek életén kívül a természet életjelenségei töltik meg

tartalommal. Mondhatnám, talán egyenlően szereti a gyermeket és az ő természetet. Ő a természet minden lényét meleg szeretettel öleli magához, mindenikben tud valami vonzót felfedezni. Költeményeiben a hangulatok festésére mindig a külső természetet használja fel, s csodálatos érzéssel találja meg a természet képei és a kedélyvilág állapotai között az *összhangot*.

A természeti képek felhasználásban híven szem előtt tartja a gyermeki öntudatnak a természethez való viszonyát. Költeményein visszatükröződik a gyermek *alanyias*, önző világfelfogása a természetről. A természetben minden a gyermek kedvére van, a madár neki énekel, a fa az ő számára hoz gyümölcsöt, a virág neki illatozik, a kutya, macska, az egér, a mókus mind azért vannak, hogy vele játsszanak, örüljenek. A gyermek a maga alanyias érzelmeit teljes mértékben ráruházza a külső természetre. Azok éppúgy éreznek, gondolkodnak és cselekednek, mint ő, még a virágok, fák és élettelen lények, az asztal, a szék, a seprő, a lapát, a piszkafa is. A gyermek megszemélyesítő képzelete minden élettelenet megelevenít, érző és gondolkodó lényé avat fel. A gyermek világfelfogása szerint nincs halál.

Pósa gyermekverseinek a gyermek ezen együgyű életfelfogásának alkalmazása véghetetlen bájt s gyakran könnyekre indító hatást kölcsönöz. Ilyen megható például az a verse, amelyben a kis gyerekek a sárkánnyal levelet küldenek az égben lakó kis testvérkéjüknek. S milyen kedves, amikor a gyerek a cicával, mókussal, rózsabokorral búvócskázik, vagy amikor a pillét arra kéri, hogy álljon meg s engedje magát megfogni. Mondanom sem kell, hogy Pósa gyermekversei igen alkalmasak arra, hogy a gyermekben a természet szeretetét ápolják s finom, nemes érzést fejlesszenek ki benne, amely minden lényben, még a legutolsó bogárban is megbecsüli az életet.

Pósa gyermekvers-költészetének kimagasló jellemvonása végül az *idealizmus*. Pósa eszményisége nem a fellegekben járó rajongás, nem a szférák zenéjében való gyönyörködés, hanem erős akaratú törekvés, amely arra indítja a költőt, hogy a földi élet realitásában keresse az igazság érvényesülését, a boldogság megvalósulását. Azt hiszem, hogy leginkább ez a kutató, ez a *reális eszményiség* volt azon alapmotívum, amely őt a gyermekekhez vezette. Ő nem követte a meddő tűnődés felhőszárnyait, hanem *leszállott* a gyermekvilág paradicsomába. Ebben a paradicsomban, mint bibliai kertben, együtt él még a világ minden élőlénye. Ez a világ azonban nem a buta tétlenség hazája, hanem csupa élet. Tele van vidám mulatozással, de nem hiányzanak életéből a bajok, botlások és a sorscsapások sem. De a borús fellegek csakhamar eloszlanak s a pillanatra megzavart erkölcsi rend csakhamar helyre áll. A gyermek optimizmusa s föltétlen bizalma a jónak, az igazságnak hatalmában állott legközelebb a Pósa nemesen egyszerű lelkületéhez. Ő tehát ebben a földi mennyországban élte le eddigi életét s a jutalom nem maradt el, mert az ő lelke nem veszítette el eszményiségét, naiv hitét, rugékonyságát s vidám derűjét, úgy, mint az a nagy társadalomban tusakodó idealistákkal megesik. Ő még ma is a gyermekek aranyos Pósa bácsija.

Gyermekverseiben élénken visszatükröződik a gyermek együgyű életfelfogása. Az ő költeményeiben a gyermek a világ legnagyobb demokratája, az ő szemében nincs

társadalmi különbség, ember és ember között teljes az *egyenlőség*, miként ez a felfogás a népmesékben is megnyilvánul. A gulyásné neve napján együtt mulat a gazdag a szegénnyel, a szép királykisasszony a falusi bíróval, a libapásztorleány a gróffal, a csillagruhas hercegnő a nagykalapú tóttal.

A verseken az együgyű világfelfogás mellett a gyermeki kedély *vidám derűje* ömlik el. Egymást követik a játékok, vidám tréfák, mókák és kacagtató leírások. Szinte halljuk néha a gyermek kacagását, látjuk mosolygó arcát, nevető szemét, hófehér kis fogait, tapsikoló kezeit. A vers elején néha sír, búsul a gyermek, a végén már gondtalanul kacag. Az élet súlyos helyzetei nem hiányzanak ugyan a Pósa verseiből, de ezek is csak érintik kedélyvilágát, de nem semmisítik meg ártatlan vidámságát.

Azonban tévednénk, ha azt hinnők, hogy Pósa az ő verseivel csak pillanatnyi hatásra és mulattatásra törekszik. A tréfás leírások és történetek is mély *emberi és erkölcsi motívumokat* rejtenek. Alig van az ember erkölcsi életének olyan mozgó eleme, amely a versekben nem szerepelne. Pósa egyetlen versében sem téveszti szeme elől, hogy mulattatva is nagy igazságokat kell szolgálnia. A hiúság, kapzsiság, kegyetlenség, hűség, bátorság, jószívűség, barátság, hencegés, bátortalanság, nagyravágyás, a nagylelkűség, hősiesség mind szerepelnek a versekben, de mindig úgy, hogy a gonoszság megkapja büntetését s a jó elnyeri jutalmát. A helyzetek legtöbbször egyszerűek és világosak s a jónak és igaznak diadala mindig elkövetkezik, amint azt a gyermek optimizmusa megkívánja. Sőt Pósa a gyermekverseknek ezen erkölcsi hatását annyira fontosnak tartja, hogy a versbe szedett népmesék valamennyiét átdolgozta ebből a szempontból. Éppen erkölcsi tartalmuknál fogva Pósa verseinek mélyreható pedagógiai hatásuk van, de e hatások a természetes utakon észrevétlenül lopózkodnak a gyermek lelkébe.

A különböző erkölcsi motívumok közül legtöbb szerepe van verseiben *a családi és a nemzeti* érzésnek. A családi érzést festő versek a legsikerültebbek. Ezeknek tartalma, hangja és nyelve oly nemes, egyszerű és közvetlen, hogy lehetetlen e verseket megindulás nélkül olvasni. E versek némelyike a magyar irodalom remekei közé tartozik.

A nemzeties hatás pedig főképpen verseinek hamisítatlan magyarságából származik. A nyelvezet zamatos magyarsága, az eredeti magyar észjárás, az egészséges magyar humor igen értékes és szembetűnő sajátosságai a verseinek. E versekben mindenféle állatok, bogarak, tyúkok, macskák, kecskék és vadállatok szerepelnek, de érezzük, hogy az ő cselekedeteikben, mulatozásaikban a magyar nép természetesége, őszintesége, büszkesége, apró furfangjai s népszokásai vannak megírva. Nagy a magyar nép szeretete, a magyaros beszéd és észjárás az egész országban, az "új magyarok" között is gyökeret vert, ebben igen nagy érdeme van Pósának.

III.

Pósa gyermekverseinek eddig megjelent három kötetéből az első kettő *meséket*, a harmadik *az apró történeteket és életképeket* tartalmazza. Mind a meséknek, mind az életképeknek a sorrendje olyan, hogy fokozatosan nagyobb gyermekek számára

szolgálnak. A nagyobb mesék leginkább eredeti magyar népmesék átdolgozásai. A kisebb mesék Pósának saját szerzeményei. Az átdolgozások általában sokat nyertek erkölcsi tartalomban, azonban a mesélés menetét itt-ott nehézkessé teszik a közbeszótt leírások, lírai részletek.

A kisebb tréfás mesék közül különösen szépek:

Lakzi a konyhában; Fel is út, le is út; A kis prücsök; Csali mese; Volt egyszer egy baba; Szöcske úrfi; Mese a cipős, csizmás nyulakról; A cica bajusza; A hős cincér stb.

A nagyobb mesék közül a legszebbek:

A nagyravágyó halászné; Mese a csiga-bigáról; A kis balta; A gulyásné nevenapja; A kis gidó; Abroszka, bárányka, botocska. A Bandi álmában klasszikusan szép a tiszavidéki alföld leírása.

A második kötetben:

Mese a kis kanászról; Az egyszeri királyfi; A kis kakas meg a török császár; Kutya-macska hivatal; Három szép pillangó; Egérgyűlés; Nyúlvitézek; A hamis furulya; A kiszurkált kecske; A tizenkét fekete varjú.

A harmadik kötetben vannak összegyűjtve Pósa leggyönyörűbb gyermekversei. Az apró babától kezdve a felcseperedő gyermekkorig vannak itt együtt megírva a gyermek és a család életének apró eseményei. Ezekben a versekben módja van Pósának a maga költői erejét teljesen kifejezni. Egy pár kevésbé sikerült darab kivételével mesteri hűséggel és természetességgel s magasztos költői felfogással festi a gyermek életét, jelenségeit, a család víg és szomorú eseményeit. Gyönyörű darabok: *Esik a hó; Bandi karikása; A kis Peti; A Ferike temetése; Apa és leánya; Felfordult a kocsi; Fecskefiók meg Palika; Anya meséje; A kis Ilon; A kis Rózsi; A nagy cipő; A pille; Nagyapó sípja; Mocskos Pali; Országuton; A hős Domokos; Levél; A szántóvető, stb.*

Csak általánosan óhajtottam Pósa gyermekvers-költészetét méltatni. Akik részletesen meg akarnak ismerkedni e költészettel, azok forduljanak magukhoz a kötetekhez. De van-e magyar tanító, aki Pósat nem ismerné? Azonban nem elég az ő nevét emlegetnünk s néhány költeményét tanítványainknak betaníttatnunk. Nekünk, tanítóknak komolyan kell érdeklődnünk Pósa költészete iránt, mert *e költészet a leggazdagabb és legértékesebb segédeszköze a magyar tanító nevelőmunkájának.*

Nemcsak a gyermek kedély-és erkölcsvilága válhatik gazdagabbá a Pósa gyermekverseivel, hanem maguk a szülők és tanítók is szellemet és irányt meríthetnek belőlük. Költeményeinek tanulmányozása kitűnő iskolája a tanító s nevelő pedagógiai önképzésnek is. Aki e három kötetet elolvassa, lehetetlen, hogy lelke, tiszta, nemes, fennkölt érzelmekkel ne teljen meg s rabjává ne legyen a Pósa világának: *a gyermekvilágnak.*

In: Magyar Tanítóképző, 1906, december

* A tanulmány tárgyát képező kötetek, *Mesék I, Mesék II, Apró történetek és életképek, Singer és Wolfner* kiadásában, Mühlbeck Károly illusztrációival jelentek meg, 1905-1906-ban.

A *Pósa Lajos munkái* című sorozat további darabjai: *Arany ládika I-II., 1907*